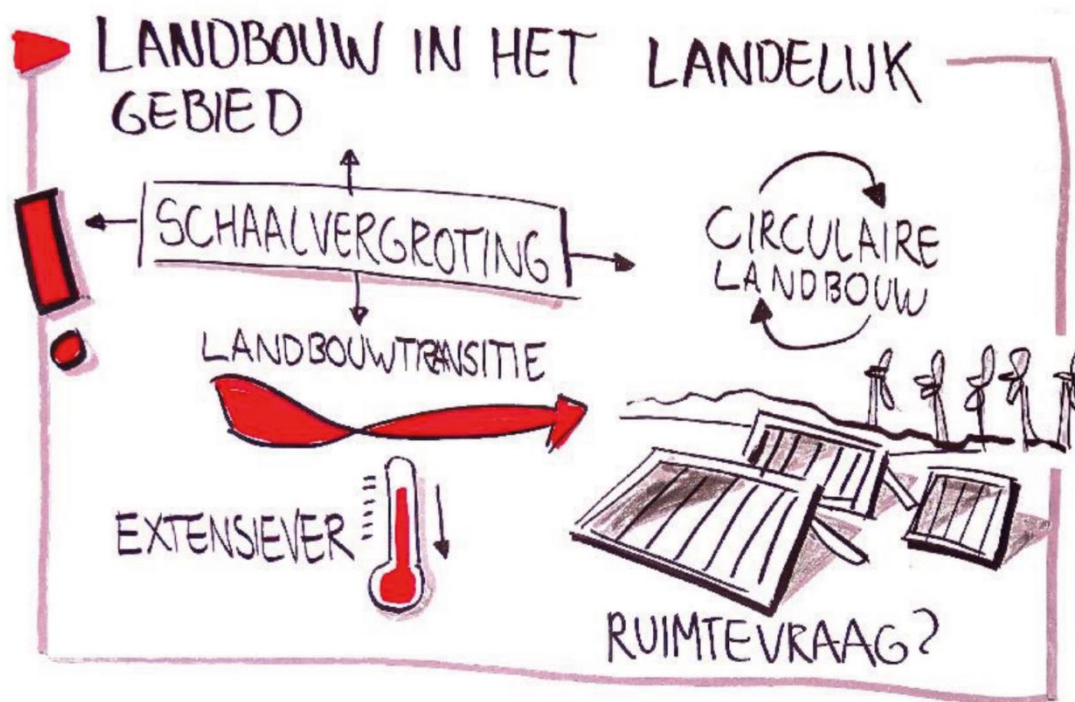

Nota van uitgangspunten

Visie landelijk gebied gemeente Enschede

Vastgesteld in de gemeenteraad van Enschede op 30 juni 2020

1.	Op weg naar de Visie landelijk gebied	3
2.	De uitgangspunten.....	7
2.1	Inleiding	7
2.2	De kwaliteiten van het landelijk gebied	7
2.3	Integrale aanpak	10
2.4	Rol gemeente.....	11
2.5	Landbouw	12
2.6	Bouwen en wonen.....	14
2.7	Energie	15
2.8	Andere functies	18

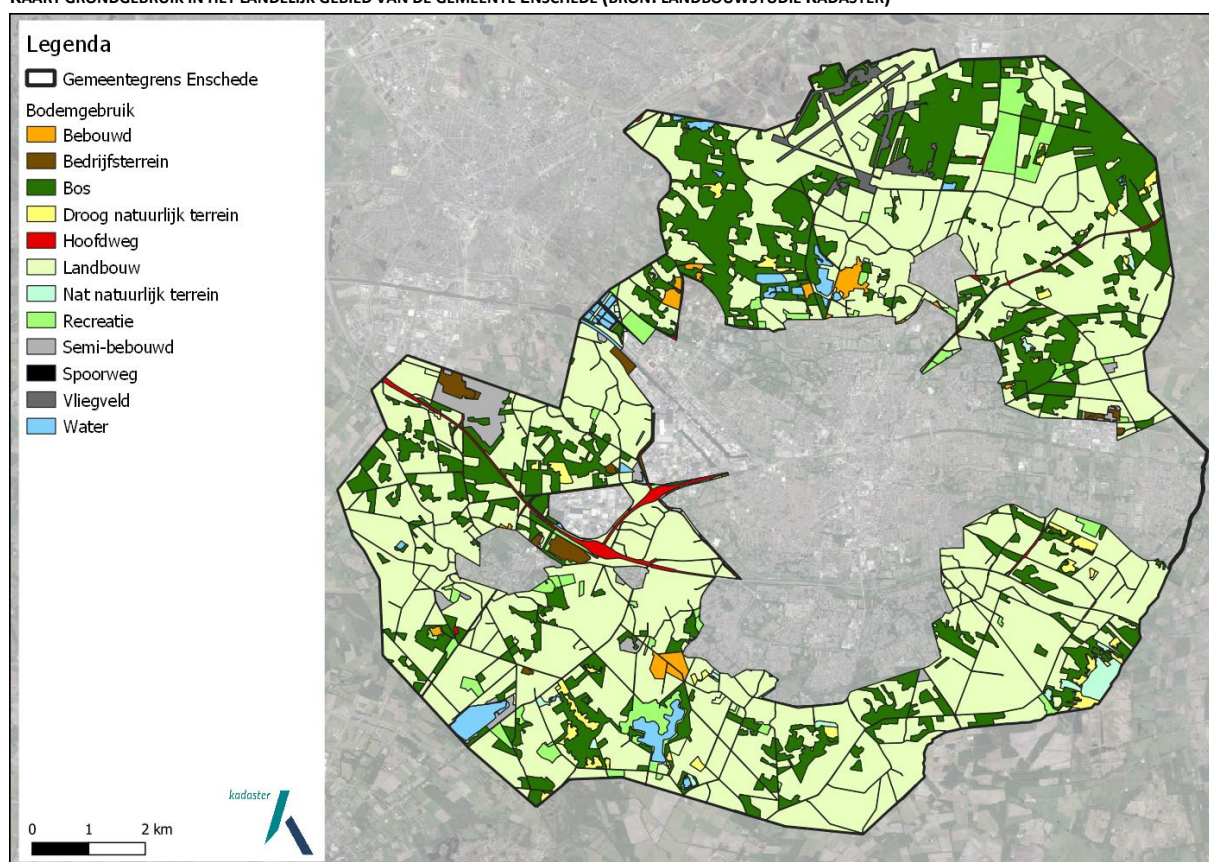
1. Op weg naar de Visie landelijk gebied

Visie landelijk gebied

De gemeente Enschede bereidt een nieuwe Visie landelijk gebied voor. De Visie landelijk gebied geeft in hoofdlijnen aan welke ontwikkelingen de gemeente voor ogen staat in het landelijk gebied van de gemeente Enschede. In de Visie en de uitvoering die daarop volgt, wordt bovendien aansluiting gezocht bij nieuwe beleidskaders van de andere overheden. Het zichtjaar voor de Visie landelijk gebied is 2030.

Het landelijk gebied, waarop de Visie betrekking heeft, omvat in grote lijn het hele grondgebied van de gemeente Enschede buiten de bebouwde kom. Het landelijk gebied omvat ongeveer 10.000 ha op een totale gemeentelijke oppervlakte van circa 14.000 ha. De bijgevoegde kaart geeft een indruk van het huidige grondgebruik in het landelijk gebied van de gemeente Enschede.

KAART GRONDGEBUK IN HET LANDELIJK GEBIED VAN DE GEMEENTE ENSCHUDE (BRON: LANDBOUWSTUDIE KADASTER)

De Visie landelijk gebied bevat integraal beleid voor de fysieke leefomgeving van het landelijk gebied en biedt het kader voor de uitvoering van gemeentelijk beleid in het komende tien jaar. De Visie krijgt een uitvoeringsparagraaf en staat aan de basis van de herziening van de Gids buitenkans, waar concrete maatregelen in het landelijk gebied aan worden getoetst. De herziening van de Gids buitenkans wordt naar verwachting eind 2020 / begin 2021 ter vaststelling aan de Raad voorgelegd.

Stappen

Het opstellen van de Visie landelijk gebied vindt plaats in stappen.

1. Discussienota

De eerste stap bestond uit de Discussienota van 11 juni 2019. In de Discussienota heeft het College van Burgemeester en Wethouders een aantal onderwerpen aan de Raad(scommissie) voorgelegd om de gedachten te scherpen en opinies te horen. De Discussienota is besproken in de Stedelijke Commissie van 24 juni 2019.

2. Nota van uitgangspunten

Met de resultaten van de gevoerde discussie is deze Nota van uitgangspunten opgesteld. Hierin doet het College een voorstel voor de hoofdlijnen van de op te stellen Visie landelijk gebied met de vraag aan de Raad om de uitgangspunten -al dan niet met wijzigingen- vast te stellen.

3. Ontwerp Visie landelijk gebied

De vastgestelde uitgangspunten zijn vervolgens de leidraad voor de Visie landelijk gebied, die in de eerste helft van 2020 wordt opgesteld. Het College brengt de visie eerst in ontwerp uit. Eenieder krijgt gelegenheid om zienswijzen op het ontwerp in te brengen.

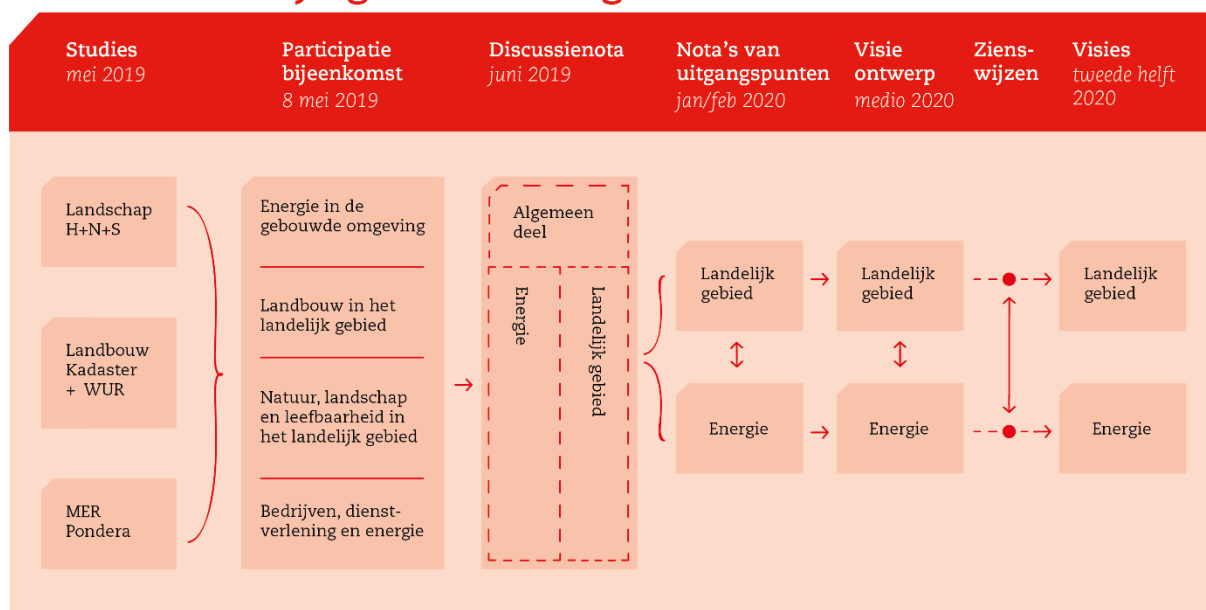
4. Vaststelling Visie landelijk gebied

Met kennis van deze zienswijzen doet het College vervolgens in de tweede helft van 2020 een voorstel aan de Raad voor het vaststellen van de Visie landelijk gebied.

Afstemming met de Energievisie

Tegelijk met de Visie landelijk gebied bereidt de gemeente Enschede een Energievisie voor. De inhoud van beide visies kent overlap. Daarom zijn de visies gezamenlijk voorbereid en volgen ze hetzelfde tijdpad. In het plaatje is de relatie bij het opstellen uitgetekend.

Visie landelijk gebied - Energievisie

Aan de visies ligt een tweetal studies ten grondslag:

- Waarderingskaart landschap Enschede, H+N+S, mei 2019
- Landbouwanalyse Enschede - een onderzoek naar de huidige en toekomstige situatie van de landbouw in het landelijk gebied van Enschede, Kadaster en Wageningen University & Research (Wageningen Economic Research), mei 2019

Ter voorbereiding op de visies is een gemeenschappelijke participatiebijeenkomst gehouden op 8 mei 2019 rond een viertal thema's. Vervolgens is een gemeenschappelijke Discussienota opgesteld met een algemeen deel en een deel over het landelijk gebied en een deel over de energietransitie.

Om de beide onderwerpen (landelijk gebied en energie) elk goed tot hun recht te laten komen, zijn vervolgens afzonderlijke Nota's van uitgangspunten opgesteld. Vanzelfsprekend is de inhoud van beide Nota's afgestemd. De energietransitie is in de Visie landelijk gebied een van de thema's, naast vele andere onderwerpen. Over de energietransitie gaat de Energievisie keuzen bevatten voor het opwekken van duurzame energie in het landelijk gebied met zon en wind. In vervolg op die keuzen gaat de Visie landelijk gebied in op de samenhang van deze energiemaatregelen met de andere opgaven in het landelijk gebied. De uitgevoerde studies zorgen voor een gelijklopende basis van de beide visies.

Overleg en participatie

De gemeente stelt de Visie landelijk gebied in nauwe samenspraak met belanghebbenden op:

- Brede raadpleging
De gemeente heeft op 8 mei 2019 een participatiebijeenkomst gehouden, waarin onder meer maatschappelijke organisaties, wijkraden en bedrijven met elkaar hebben gesproken over de belangrijke onderwerpen van beide visies (landelijk gebied en energie). Voor het verslag van deze bijeenkomst en de aanvullende adviezen die naar aanleiding van de bijeenkomst zijn ingediend wordt hier verwezen naar de bijlage. In hoofdstuk 2 is bij elk uitgangspunt kort verwezen naar de opbrengst van deze participatiebijeenkomst.
Nadat de Nota van uitgangspunten aan de Raad is aangeboden organiseert Stawel een voor iedereen toegankelijke bijeenkomst (of bijeenkomsten) waarin mee kan worden gedacht over de inhoud van de Nota van uitgangspunten. Deze bijeenkomst vindt plaats in februari 2020, nog voor de Raad de uitgangspunten heeft vastgesteld. Hierdoor is Stawel in de gelegenheid om de opmerkingen en suggesties uit de bijeenkomst mee te geven aan de Raad. De Raad kan deze inbreng betrekken bij haar besluit over de Nota van uitgangspunten.

In de periode dat de ontwerp-Visie ter inzage ligt organiseert de gemeente een informatiebijeenkomst, waarin de gemeente uitleg geeft over de inhoud en keuzen van de Visie.

- Gericht informeel overleg met diverse organisaties
Bij de uitvoering van de Visie, in de komende tien jaar, werkt de gemeente samen met andere overheden en maatschappelijke organisaties in het landelijk gebied. Om elkaars belangen en prioriteiten goed te kennen vindt al bij het opstellen van de visie informeel overleg plaats. Dit betekent onder meer dat de gemeente Stawel intensief betreft bij het opstellen van de Visie en dat divers overleg zal worden gehouden met andere overheden en met maatschappelijke organisaties zoals het OPG, Groenberaad en Landschap Overijssel. De gemeente benut dit overleg om de Visie richting te geven en de inhoud beter te kunnen uitwerken.

- Formeel overleg met de betrokken overheden

Het overleg met de provincie, waterschap en de buurgemeenten zal plaatsvinden in een daarvoor nog te organiseren gezamenlijk overleg. Dit overleg zal plaatsvinden aan de hand van de door de Raad vastgestelde Nota van uitgangspunten. De betrokken overheden zullen bovendien formeel gevraagd worden om te reageren op het ontwerp van de Visie, tegelijk met de zienswijzeperiode.

Structuurvisie

De Visie landelijk gebied wordt opgesteld als een structuurvisie op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De gemeente zal de ontwerpvisie gedurende zes weken ter inzage leggen en eenieder gelegenheid geven om zienswijzen in te brengen. De Raad stelt de visie vervolgens vast, gezien de zienswijzen. Over het ontwerp zal de gemeente overleg voeren met provincie, waterschap en buurgemeenten.

De formele status betekent dat de visie wordt gepubliceerd op ruimtelijkeplannen.nl, waar alle formele ruimtelijke plannen van Rijk, provincies en gemeenten zijn opgenomen. Dit stelt eisen aan de ondergrond die wordt gebruikt en aan de opbouw van de visie.

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Het is de bedoeling dat de opgestelde visie bouwsteen is van de omgevingsvisie die de gemeente Enschede onder de nieuwe Omgevingswet verplicht is vast te stellen. Een omgevingsvisie bevat de strategische hoofdkeuzen van het gemeentelijke beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn.

Opbouw van deze nota

Deze nota kent de volgende opbouw. Na dit inleidende hoofdstuk 1, waarin de positie en totstandkoming van de Nota van uitgangspunten zijn beschreven, volgt hoofdstuk 2 met uitgangspunten per onderwerp. Bijlagen zijn de twee genoemde onderzoeken (Landschapsstudie en Landbouwstudie), de eerder opgestelde Discussienota en het verslag van de participatiebijeenkomst van 8 mei 2019.

2. De uitgangspunten

2.1 Inleiding

Deze Nota bevat uitgangspunten voor de gemeentelijke Visie landelijk gebied. Het College van B&W legt deze uitgangspunten ter vaststelling voor aan de Raad. Na de bespreking, eventuele aanpassing en vervolgens vaststelling werkt het College de uitgangspunten verder uit in de Visie landelijk gebied.

De uitgangspunten worden in deze Nota op een vaste wijze opgebouwd:

- Een titel geeft het onderwerp aan
- De toelichting bevat een introductie op het onderwerp
- Onder 'wat hebben wij gehoord' staat wat tijdens de participatiebijeenkomst (8 mei 2019) en de bespreking van de Discussienota in de Stedelijke Commissie (24 juni 20-19) naar voren is gebracht
- Dan volgt de formulering van het uitgangspunt
- Tot slot wordt de keuze van het uitgangspunt met argumenten onderbouwd

De uitgangspunten gaan achtereenvolgens over:

- De kwaliteiten van het landelijk gebied
- Behoud en ontwikkeling van natuur (door de Raad ingevoegd bij amendement)
- Integrale aanpak
- Rol gemeente
- Landbouw
- Bouwen en wonen
- Energie
- Andere functies

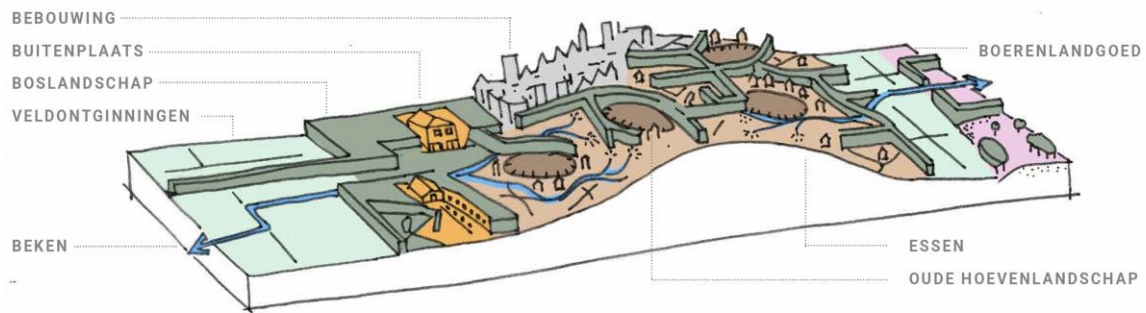
2.2 De kwaliteiten van het landelijk gebied

Toelichting

De gemeente Enschede kent een bijzondere opbouw: een grote stad midden in een kleinschalig en groen landschap. Die combinatie van stad en land is een onderscheidende kwaliteit van Enschede en bepaalt mede het aantrekkelijke woon- en vestigingsklimaat. Dat aantrekkelijke woon- en vestigingsklimaat is van belang voor het aantrekken en vasthouden van talent. Stad én landelijk gebied zijn nooit ver weg. Het landelijk gebied heeft belangrijke functies voor de stad. Het groene buitengebied draagt bij aan welzijn en gezondheid van alle bewoners. Het biedt een uitloopgebied met veel recreatiemogelijkheden en bevat mogelijkheden voor waterberging, biodiversiteit en aan het duurzaam opwekken van elektriciteit. In het landelijk gebied wordt voedsel geproduceerd. Het landelijk gebied vormt een aantrekkelijk woongebied voor mensen met een nauwe band met hun eigen streek en lokale gemeenschap. De waarden van het buitengebied houden niet op bij de gemeentegrens en hebben Twentse betekenis.

De kwaliteit van het landelijk gebied hangt samen met de ligging op de stuwwal en de kleinschalige opbouw met afwisselend landbouw, landgoederen en kleine kernen. In de 19^e en begin 20^e eeuw hebben Twentse textielbaronnen diverse landgoederen met grote landhuizen gesticht. De landgoederen zijn met hun afwisseling van bos, landschapselementen, landbouw en landhuizen beeldbepalend voor het landelijk gebied rond Enschede en vormen een bron van natuurlijke diversiteit.

ABSTRACTE WEERGAVE VAN DE LANDSCHAPSTYPEN IN HET BUITENGEBIED VAN ENSCHEDE.

Er zijn ook kanttekeningen. De dragende economische kracht van de landbouw neemt al jaren af, het kenmerkende landschap verliest geleidelijk kwaliteit, de landgoederen hebben een smalle economische basis, de natuurlijke variatie loopt terug en ook is de typerende plattelandscultuur minder herkenbaar. De kansen, die de combinatie van grote stad in een fraai buitengebied biedt, kunnen beter worden benut.

In het landelijk gebied is veel aan de hand

Het landelijk gebied kent een duidelijk ander ruimtegebruik dan het stedelijk gebied van Enschede. De stadsrand is de overgangszone, die de stad en het landelijk gebied van elkaar scheidt – en waar bijvoorbeeld recreatie een wat grotere intensiteit kent dan verder van de stad af. Een duidelijk verschil met het bebouwde stedelijke gebied is voorwaarde voor behoud van het karakteristieke en waardevolle landschap van Enschede. Maar dat is niet voldoende. De achteruitgang van de kwaliteiten van het landelijk gebied moet tot stilstand komen. De uitgevoerde landschapsstudie (H+N+S) geeft aan welke landschappelijke kwaliteiten aanwezig zijn en wat nodig is voor behoud en versterking. Dat is vertrekpunt voor al het te ontwikkelen beleid. Aantasting van ruimtelijke kwaliteit kan daarmee worden voorkomen. Stedelijke functies krijgen alleen onder voorwaarden een plek in het landelijk gebied. Een verantwoorde ruimtelijke en landschappelijke inpassing is randvoorwaarde.

De agrarische bedrijven zoeken naar kansen om hun bedrijf te vergroten om kringlopen te sluiten, voor duurzame energie is vraag naar locaties voor zonnevelden en windturbines, het behoud en de versterking van biodiversiteit vergt ruimte, vanuit het klimaatbeleid is behoefte aan plekken voor waterberging, vanuit wonen en recreatie is behoefte aan nieuwe bebouwing etc. Al die behoeften om extra ruimte moeten met elkaar in balans worden gebracht.

Wat hebben wij gehoord

Alle politieke partijen in de Raad onderstrepen de kwaliteiten van landelijk gebied. Zij noemen het landelijk gebied cruciaal en zeer van belang voor het woon- en leefklimaat in de hele gemeente en voor recreatie en toerisme. De unieke combinatie van functies met onder meer landgoederen wordt geroemd.

In de participatiebijeenkomst wordt het kleinschalige landelijke gebied waardevol gevonden voor bewoners en recreanten. Daarbij bestaan zorgen over de achteruitgang van de kwaliteit van het landschap. Denk aan schaalvergroting in de landbouw, leegstand van gebouwen, verminderd onderhoud van natuur en landschapselementen, verdroging door klimaatverandering en aan de komst van zonnevelden en windturbines. Ook constateert men dat de levendigheid en eigenheid van het landelijk gebied dreigt af te nemen, onder meer door vergrijzing en afname van de sociale cohesie.

Uitgangspunt 1: Behoud en ontwikkeling van kenmerkende kwaliteiten

De gemeente accepteert niet dat de kwaliteit van het landelijk gebied van Enschede geleidelijk achteruitgaat. Het behoud en ontwikkeling van de kenmerkende kwaliteiten is de centrale doelstelling voor deze visie. Daarom zet de gemeente in op een ommekeer: een kwaliteitsimpuls voor bodem, water, lucht, natuur en landschap; elk afzonderlijk en bij voorkeur in samenhang.'

De gemeente geeft richting aan deze kwaliteitsimpuls met duidelijke speerpunten. Dat zijn:

- Enschede is een landgoedstad (voor bewoners van stad & land en voor recreanten & toeristen)
- Verduurzaming van de landbouw – in aansluiting op de kwaliteiten die Enschede kent
- 170.000 bomenplan – Enschede plant letterlijk voor elke inwoner een nieuwe boom

Onderbouwing van de keuze

Het lijkt of de inwoners het niet altijd beseffen: Enschede heeft een uniek landelijk gebied. De kleinschalige afwisseling van bodemsoorten, hoogteligging en hydrologie heeft geleid tot een gevarieerd landschap en grondgebruik. Enschede kent een rijke biodiversiteit. De lange en duidelijk herkenbare stadsrand en de vele laat 19^e en begin 20^e -eeuwse landgoederen en oudere 'erven' geven het landelijk gebied een uniek karakter.

Net als dat in heel Nederland geldt voor winkelstraten, woonwijken en landbouwgebieden is ook het landschap van Enschede telkens minder van andere Nederlandse (zand)gebieden te onderscheiden. Dat geleidelijke verlies aan identiteit en rijkdom past in een (inter)nationale trend. De visie landelijk gebied heeft als hoofdkeuze om die trend om te buigen en het landelijk gebied van Enschede een kwaliteitsimpuls te geven, die uitgaat van de kenmerkende kwaliteiten van Enschede.

Het is daarvoor nog niet te laat. De verkenning naar de aanwezige kwaliteiten laat zien dat in Enschede nog veel waardevols aanwezig is. De kwaliteit van water, bodem en lucht steekt over het geheel genomen gunstig af bij veel andere gebieden in Nederland. De biodiversiteit en het landschap zijn redelijk op niveau. De trend van achteruitgang en vervlakking (alle gebieden gaan op elkaar lijken) is al jaren aan de gang en gaat naar verwachting ook in de komende jaren door.

Om de trend te keren is een statement nodig: een duidelijke visie met speerpunten, die voor vele jaren consequent wordt toegepast. In de visie worden die speerpunten opgenomen als uitwerking en vervolg op de centrale doelstelling om de neerwaartse trend te keren. Voor de duidelijkheid: de visie stelt niet voor om terug te gaan naar het verleden en het landschap van honderd jaar geleden te herstellen. Wel wil Enschede haar karakteristieke kwaliteiten inpassen in de nieuwe ontwikkelingen van de 21^e eeuw.

Deze nota van uitgangspunten bevat een voorstel om tenminste drie speerpunten op te nemen in de Visie. Dit voorstel is bedoeld als startpunt voor bespreking met de Raad en belanghebbende partijen. De voorstellen sluiten elkaar niet uit en de lijst is zeker niet limitatief.

Enschede - landgoedstad

Enschede heeft als bijzonderheid het grote aantal landgoederen gesticht door textielbaronnen. Deze bijzondere kwaliteit wordt betrekkelijk weinig benut en uitgedragen. Het benadrukken van deze kwaliteit moet doorwerken in het beleid – dat gericht is op versterking van deze landgoederen, maar ook op de uitbouw van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van Enschede.

Verduurzaming in de landbouw

De landbouw staat voor de enorme opgave om haar bestaansgrond te vernieuwen. De beperkte omvang van de landbouw in Enschede (met 56 hoofdberoepsbedrijven) en het relatief extensieve karakter van de melkveehouderij bieden een uitgelezen startpunt voor innovatie. Daarom nodigt de gemeente Enschede de agrarische sector uit om met experimenten tot de gewenste vernieuwing te komen. De aanwezigheid van veel kennis (universiteit en hogeschool) en de nabijheid van de stedelijke consument kunnen extra redenen zijn om deze weg in te slaan (zie verder onder het uitgangspunt over landbouw).

170.000 bomenplan

Enschede zet in op de uitbouw van de natuurlijke kwaliteiten en plant letterlijk voor elke inwoner een nieuwe boom. Het aantal sluit aan bij de ambitie van Enschede om door te groeien naar 170.000 inwoners. Deze impuls werkt niet alleen gunstig voor de natuur (biodiversiteit), ook de recreatie (landschap), de energietransitie (vastleggen van koolstof), de luchtkwaliteit (zuivere lucht) en het klimaat (verkoeling en vasthouden van water) kunnen baat hebben bij deze inzet. De bomen moeten overigens niet alleen in het landelijk gebied komen, maar ook in de stad en dorpen. Dat bevordert het leefklimaat in

woonomgeving, onder meer door het beperken van de hittestress. Bomen kunnen een bos vormen, maar denk ook aan kleinere bosschages, versterking singels en aan wegbeplanting.

Bij de behandeling van deze Nota van uitgangspunten in de Gemeenteraad van 30 juni 2020 is bij amendement het volgende uitgangspunt toegevoegd:

Uitgangspunt 1a: Behoud en ontwikkeling van natuur

Behoud en ontwikkeling van natuur is een uitgangspunt dat op zichzelf staat en in de Visie Landelijk Gebied wordt uitgewerkt. In de Visie legt het college vast hoe het netwerk van natuurgebieden (bijvoorbeeld EHS/Natura2000/NNN) in Enschede wordt voltooid. Het college werkt maatregelen uit om biodiversiteit te bevorderen. Een netwerk van houtwallen behoort ook tot de af te wegen maatregelen.

2.3 Integrale aanpak

Toelichting

Al enige decennia is het buitengebied in verandering. Nieuwe economische dragers, in het vroeger vrijwel volledig agrarische gebied, zijn onder meer wonen, zorg, recreatie en kleinschalige -niet agrarische- bedrijvigheid. Ook in de toekomst zal het aantal voltijds landbouwbedrijven in Enschede verder afnemen. De energietransitie, klimaatadaptie, overgang naar circulaire landbouw, de afname van de biodiversiteit en de verduurzaming van de voedselproductie zijn nieuwe uitdagingen. De gemeente moet hierover de komende jaren een aantal belangrijke beslissingen nemen. Het ruimtelijk vraagstuk van de toekomst is om bij de inpassing van deze opgaven een nieuwe balans te vinden met de bestaande waarden van leefbaarheid, historie, landschap en biodiversiteit.

De ingrijpende veranderingen, die het landelijk gebied te wachten staan, komen niet vanzelf tot stand. De gebruikelijke strijd om de ruimte en om grondposities heeft vaak meer weg van het recht van de sterkste, dan van samenwerking en in afstemming tot de ingrepen en resultaten komen, die op termijn de grootste meerwaarde opleveren. Het pleidooi is om samen te werken (publieke en private partijen) en te bezien hoe verschillende claims om ruimte kunnen worden gecombineerd en op welke wijze investeringen elkaar kunnen versterken. De ene functie en ruimtegebruiker kan makkelijker worden ingepast dan een andere. Maatregelen voor wateropvang of verhogen van de biodiversiteit sluiten bijvoorbeeld eerder aan bij de aard en verschijningsvorm van het landelijk gebied dan wegen, bebouwing of zonnevelden. De kwaliteit van het landschap is niet overal hetzelfde. Uit de landschapsstudie komt voort dat voor elke plek een eigen strategie voor de inpassing van nieuwe activiteiten geldt.

Integraal en gebiedsgericht werken is niet eenvoudig en heeft vaak een lange doorlooptijd. Nodig zijn commitment van partijen, een door alle betrokkenen erkende trekker, middelen voor planvorming én uitvoering, een duidelijke boodschap en een wenkend perspectief. Met deze werkwijze moeten alle betrokken partijen ervaring gaan opdoen.

Wat hebben wij gehoord

De Raadsfracties stemmen in met een gebiedsgerichte aanpak. Kenmerken zijn samenwerking tussen partijen / belangen én een aanpak die aansluit bij het gebied: niet overal hetzelfde – maar ingaan op wensen en eigenschappen van de verschillende delen van de gemeente.

Uitgangspunt 2: integrale aanpak

Bij de grote ingewikkelde opgaven in het landelijk gebied neemt de gemeente het initiatief en zoekt de gemeente partners om met de belanghebbenden in het gebied te komen tot integrale gebiedsaanpak: samenwerken, combineren van functies, werk met werk maken. Bij kleinere opgaven en eenvoudige projecten weegt de gemeente de belangen af op basis van de herziene Gids buitenkans.

Onderbouwing van de keuze

Het landelijke gebied krijgt de komende jaren te maken met grote transitieopgaven (kringlooplandbouw, reductie stikstof uit de landbouw en andere bronnen, biodiversiteit, klimaatopgaven, duurzame energie), die vragen om meervoudig ruimtegebruik, een integrale aanpak en samenwerking tussen partners in het landelijk gebied. De overheid heeft tot taak om regie te voeren in een gebiedsgerichte aanpak omdat de belangen groot zijn, de ruimte schaars en de vragen complex. Dat oplossingen tot stand komen is van groot belang voor de toekomst van de stad. De aard van de vraagstukken bepalen ook de omvang van het gebied dat bij de ontwikkeling moet worden betrokken. Een klein gebied zorgt voor minder partijen en verlaagt de complexiteit, vergroting van een gebied maakt echter ook de oplossingsruimte groter en kan helpen om in de samenwerking tussen verschillende belangen tot slimme oplossingen te komen.

Bij nieuwe initiatieven moet de gemeente telkens nagaan of het nodig is om tot een gebiedsgerichte aanpak over te gaan of dat kan worden volstaan met een eenvoudiger afweging op basis van de herziene Gids buitenkans. Waar dat laatste kan heeft dat de voorkeur, omdat een gebiedsgerichte aanpak veel overleg en tijd vergt. Waar een eenvoudige directe aanpak kan plaatsvinden wordt die eenvoudiger weg gevolgd. Welke aanpak de voorkeur heeft, bepaalt de gemeente, waarbij zo nodig overleg plaatsvindt met het betreffende gebied (buurtkring).

2.4 Rol gemeente

Toelichting

De gemeente Enschede is tot op heden weinig actief in het landelijk gebied. De aandacht gaat al decennia vooral uit naar de grote thema's van het verstedelijkte deel van de gemeente. Het Coalitieakkoord 2018-2022 geeft de aanzet voor een nieuwe koers, die in de op te stellen Visie landelijk gebied haar vervolg krijgt. De gemeente wil een luisterend oor hebben voor de bewoners en gebruikers van het landelijk gebied, hen ondersteunen en zelf initiatief nemen voor onder meer de transitie van de landbouw, het behoud van het landschap, inspelen op de klimaatverandering, de energietransitie en behoud en versterking van bodem en natuur. De gemeente heeft op dit moment beperkte personele capaciteit voor de thema's in het landelijk gebied en het investeringsbudget ligt op € 80.000 per jaar, ofwel gemiddeld € 8,- per hectare landelijk gebied.

Wat hebben wij gehoord

Vanuit de Raadsfracties is een wat gemengd geluid hoorbaar. Enkele fracties stellen dat de gemeente nu geen middelen beschikbaar heeft en ook niet beschikbaar kan maken voor het landelijk gebied. Dan past bescheidenheid, want het is niet juist om met veel ambitie stelling te nemen als dat vervolgens niet kan worden waargemaakt. De meeste fracties zien wel mogelijkheden om meer te doen in het landelijk gebied dan tot nu toe. De grondposities in het landelijk gebied bieden een opstap, maar ook daarbuiten moet de gemeente bereid zijn om tot investeringen te komen. Daarbij zal samenwerking met andere overheden en partijen in het landelijk gebied nodig zijn, gericht op behoud van het unieke buitengebied.

De partijen in het landelijk gebied vragen om een duidelijke koers van de gemeente die houvast geeft. Daarbij vragen zij op veel manieren steun van de gemeente. Ook wordt gevraagd om te bekijken hoe opbrengsten, indien die beschikbaar komen bij de energietransitie, mede ten goede kunnen komen aan de brede ontwikkeling van het landelijk gebied.

Suggesties voor steun van de gemeente aan het landelijk gebied

- Laat experimenten toe / en geef ruimte aan nieuwe functies die voor verbreding zorgen van hun activiteiten en hun inkomen
- Bied een oplossing voor de leegstaande agrarische bedrijven – bekijk of nieuwe functies mogelijk zijn.
- Gebruik de circa 250 ha gemeentelijke grond in het landelijk gebied voor het opwekken van energie (zodat dit niet op landbouwgrond gebeurt) of ter compensatie van landbouwgrond die voor niet-agrarische doelen wordt benut.
- Wees gesprekspartner voor het landelijk gebied bijvoorbeeld door een of meer buurtkringen voor het landelijk gebied in te stellen
- Geef gehoor aan de voorkeur voor windenergie boven zonne-energie in het landelijk gebied / anderen zijn juist tegen windturbines
- Geef financiële steun bij sanering van asbestdaken in combinatie met plaatsen zonnepanelen
- Zie af van verhoging van de OZB bij het plaatsen van zonnepanelen op daken
- Geef objectieve informatie over bijvoorbeeld duurzame energie: leveren zonnenvelden netto CO₂-winst op, wat zijn gevolgen voor bodem en natuur, met wat voor afval blijven wij zitten, heeft het net voldoende capaciteit en is er vraag naar duurzame energie?

Uitgangspunt 3: een actieve rol van de gemeente

De gemeente heeft ambities om de kwaliteit van het landelijk gebied te behouden en te versterken. De gemeente gaat daarom op zoek naar mogelijkheden om die ambitie te realiseren. Niet alleen, wel in samenwerking met andere partijen: overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties. Niet alleen met geld, maar met alle mogelijke beleidsinstrumenten waarover de gemeente beschikt: grondposities, regelgeving, als regisseur, met informatie, in contacten etc. Het gaat niet alleen om nieuwe ontwikkelingen; de gemeente zet ook in op beheer en handhaving om gewenste kwaliteiten te behouden.

Onderbouwing van de keuze

De grote opgaven in het landelijk gebied maken het nodig dat de gemeente zich niet afzijdig houdt. Het landelijk gebied heeft immers veel waarde voor de hele gemeente en al haar bewoners. Omdat financiële middelen schaars zijn gaat de gemeente ook op zoek naar andere instrumenten om haar ambities te bereiken. De inzet op gebiedsgericht beleid vraagt om meer (personele) betrokkenheid in het landelijk gebied. Een van de mogelijkheden om het contact tussen de gemeente en het landelijk gebied te versterken is in de participatiebijeenkomst van 8 mei naar voren gebracht. De gemeente zal nagaan wat de mogelijkheden zijn om de rol van de buurtkringen in het landelijk gebied, als gesprekspartner voor de gemeente, te versterken.

Het uitgangspunt is dan ook geen belofte dat die stimulerende instrumenten beschikbaar komen, wel is het de belofte om daarnaar op zoek te gaan, samen met andere partners in het landelijk gebied.

2.5 Landbouw

Toelichting

De agrarische sector in Enschede is niet groot in omvang, wel van groot belang voor de kwaliteit van het landelijk gebied in Enschede. De landbouw hoort bijvoorbeeld thuis op veel landgoederen en is beheerder van tal van landschapselementen.

Schets van de landbouw in Enschede

Ruim 4.700 ha van 10.000 ha van het landelijk gebied van Enschede is als cultuurgrond (weiland en akkers) in gebruik bij 56 voltijds agrarische bedrijven. Dat zijn allemaal veehouders, 52 melkveehouders en 4 intensieve veehouders. Het grondgebruik bestaat in hoofdzaak uit grasland (80%) en maisteelt (18%) ten behoeve van de veehouderij. De melkveebedrijven in Enschede zijn kleiner en het inkomen ligt lager dan het Nederlandse gemiddelde¹ en de veehouderij (melkvee en overig graasdieren) levert directe werkgelegenheid met een omvang van circa 220 arbeidsjaareenheden. Het aantal landbouwbedrijven dat aan agrarisch natuurbeheer doet, is lager dan elders in Nederland. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld verkoop aan huis (6% in Enschede - 14% landelijk); agrotourisme (5% versus 10%) en zorglandbouw (1% versus 3%)². Deze schets wil niet zeggen dat de Enschedese landbouw geen betekenis heeft voor Enschede. Wel blijkt dat het economische gewicht (in productie en werkgelegenheid) bescheiden is en dat de verbinding met de stad groeimogelijkheden kent.

¹ De CBS-landbouwtelling geeft als vijfjarig gemiddelde (2012-2016) in de gemeente Enschede een bedrijfsgrootte van de melkveehouderij van 41 ha met 68 melkkoeien. In die periode is een gemiddeld Nederlands melkveebedrijf 51 ha groot met 90 melkkoeien. Het inkomen in de melkveehouderij in Enschede is circa 20% lager dan gemiddeld in Nederland.

² Zie het rapport 'Landbouwanalyse Enschede' opgesteld door Kadaster en Wageningen Economic Research (mei 2019)

De landbouw moet tegen lage kosten produceren om te kunnen concurreren op de wereldmarkt en die productiewijze belast de vruchtbaarheid van de bodem, vermindert de biodiversiteit en vormt een bedreiging voor het kleinschalige landschap. De kleinschaligheid van de percelen remt immers de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. Op de lange termijn zijn schaalvergroting en bulkproductie voor Enschede een haalbare noch wenselijke ontwikkeling. Dit dilemma geldt niet alleen voor Enschede. De urgentie wordt telkens weer bevestigd. De Nederlandse overheid zet in op kringlooplandbouw (Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden - Nederland als koploper in kringlooplandbouw, Ministerie LNV, september 2018). Op mondiaal niveau luidt de IPPC (Climate Change and Land, 7 augustus 2019) de noodklok. De uitspraak van de Raad van State over de toepassing van het Programma Aanpak Stikstof dwingt tot keuzen over de verhouding tussen natuur en landbouw, die veel maatschappelijke weerstand oproepen.

Dit alles leidt tot de conclusie dat de landbouw op een keerpunt staat. Het is van groot belang voor de kwaliteit van het landelijk gebied dat de agrarische bedrijven met de nieuwe ontwikkeling mee kunnen komen en hun bedrijfsvoering kunnen aanpassen aan de nieuwe maatschappelijke en economische eisen.

Wat hebben wij gehoord

In de uitgevoerde landbouwstudie (Landbouwanalyse Enschede, mei 2019) staat een analyse vanuit het gebied zelf. De betrokken landbouwers onderkennen de uitdagingen waar zij en de hele sector voor staan. Afhankelijk van hun eigen situatie zullen ze een keuze maken voor de toekomst: de geleidelijke groei van de laatste decennia doorzetten of een andere koers inzetten gericht op verbreding en verduurzaming. De bedrijven voelen daar zelf verantwoordelijkheid voor. Van de overheid verwachten zij wel ondersteuning, zodat zij ook waarde kunnen leveren voor landschap, waterbeheer, biodiversiteit. De stikstofdiscussie zet de verhouding tussen nationale en provinciale overheid en landbouw op scherp.

De band van de landbouw met de stad en de directe band met de consument is beperkt. Die kan worden versterkt. Een andere belangrijke factor is de beschikking over grond. In dat opzicht concurreert de ruimtevrage voor zonnevelden met de behoefte om de bedrijven te vergroten en te extensiveren. De energietransitie was ook het voornaamste gespreksonderwerp in de bijeenkomst van 8 mei 2019. Vooral zonnevelden roepen weerstand op in verband met het ruimtebeslag. In de discussie overheerst de energietransitie het vraagstuk over de toekomst van de landbouw. Het vraagstuk rond stikstof overheerst sinds eind 2019 het denken over de ontwikkeling van de landbouw.

De landbouw heeft in de toekomst meer ruimte nodig om te kunnen groeien en om te vormen naar een meer circulaire bedrijfsvoering. De bedrijven met toekomst moeten daarvoor grond overnemen van de stoppende bedrijven. Die houden hun grond echter vaak vast en de eigenaar kijkt of andere bestemmingen meer opleveren. Er is vraag om grond vanuit andere functies: energie opwekken, bebouwing, natuur etc. Het tekort aan beschikbare grond stelt de landbouw voor een probleem.

Uitgangspunt 4: innovatie in de landbouw

De landbouw hoort in het landelijk gebied van Enschede en is noodzakelijk voor het behoud van de grote landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het landelijk gebied. De gemeente sluit zich aan bij de beleidsintenties van Rijk en provincie Overijssel om de landbouw een meer duurzaam en circulair karakter te geven. Deze verandering in de landbouw komt niet vanzelf van de grond. Daarom wil Enschede ruimte geven voor experimenten die bijdragen aan een landbouw die:

- Samengaat met behoud en ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit, versterking biodiversiteit (waaronder vermindering van de stikstof-uitstoot), energiebesparing en/of klimaatadaptatie. Daarmee levert de agrarische sector maatschappelijke meerwaarde voor heel Enschede.

Tegenover die maatschappelijke meerwaarde moet een vorm van vergoeding staan, in geld of in faciliteiten om te ondernemen. Welke vorm die vergoeding moet krijgen is onderdeel van de zoektocht. De gemeente heeft daarvoor geen structurele middelen beschikbaar.

- Kwaliteitsproducten levert voor de Twentse bevolking; landbouwer & consument bij elkaar brengt.

Onderbouwing van de keuze

Voor de gemeente is de landbouw, naast de landgoederen en de beheerders van natuur- en bosgebieden, vooral van belang als beheerder van het landschap, voor de instandhouding van de natuurlijke variatie en de opvang van water. Voor de bewoners van de stad levert het landelijk gebied een toevoeging aan de stedelijke leefomgeving. In het landelijk gebied kunnen de stadsbewoners zien waar hun voedsel vandaan komt. De agrarische gemeenschap maakt de samenleving van Enschede meer gevarieerd en voegt waarde toe (denk aan het noaberschap).

De eisen die aan de landbouw worden gesteld zijn hoog en vragen veel aanpassing van de sector. De gemeente heeft de landbouw de afgelopen jaren in haar beleid vooral als een economische activiteit beoordeeld. Die opvatting verschuift. De landbouw is een economische activiteit die bovendien grote maatschappelijke meerwaarde kan hebben. De gemeente heeft weinig financiële mogelijkheden om die meerwaarde rechtstreeks te belonen. Wel kan de gemeente meer doen om de landbouw te ondersteunen bij de veranderingen die voor de deur staan. Speerpunt daarvoor is het bieden van experimenteerruimte. Om innovaties in de landbouw uit te proberen, moet je in Enschede zijn! Zie ook onder het uitgangspunt 3 over de rol van de gemeente.

Kansen, die de gemeente ziet, liggen in de combinatie van de agrarische productie met andere maatschappelijke opgaven. Direct in het verlengde van de landbouw liggen het beheer van het kleinschalige landschap, de zorg voor natuur en de vergroting van de biodiversiteit. Bovendien heeft Enschede te maken met zowel verdroging als wateroverlast. De landbouw heeft vooral te maken met verdroging. Daarnaast hebben enkele delen van het stedelijk gebied bij stortbuien snel wateroverlast. Naar aanleiding van een zogenoemde regionale stresstest, die eind 2019 beschikbaar is gekomen, zal worden gezien welke maatregelen nodig zijn tegen verdroging en wateroverlast. Dan wordt ook verder duidelijk welke rol de landbouw in Enschede bij de klimaatadaptatie kan vervullen. De vernieuwing van de landbouw kan bijdragen aan energiebesparing en vermindering van CO₂-uitstoot. Tot slot ziet de gemeente kansen in het versterken van het contact en het samenleven van de agrarische bevolking en de bewoners in de stad. Het kan daarbij gaan om het kopen van landbouwproducten direct van de boerderij en andere vormen van verbreding: recreatie, zorg, educatie.

2.6 Bouwen en wonen

Toelichting

De Ruimtelijke Ontwikkelkoers 'Enschede groeit vanuit het Hart' is uitgangspunt. Een van de daarin benoemde kwaliteiten van Enschede is het duidelijke verschil tussen stad en landelijk gebied. Met circa 2000 woningen op 10.000 ha is het landelijk gebied van Enschede, in de Twentse vergelijking, vrij dicht bebouwd. Door de kwaliteit van het kenmerkende landschap te behouden blijft het landelijk gebied aantrekkelijk in aanvulling op het bebouwde stedelijke gebied.

De bebouwing van het grote stedelijke gebied van Enschede ligt midden in de landelijke omgeving. De stad is nooit ver weg en omgekeerd is voor de stedeling het landelijk gebied overal dichtbij. In vergelijking tot andere delen van het landelijk gebied in Twente loopt het landelijk gebied van Enschede naar

verwachting niet leeg. Door de beperkte afstand tot werk en voorzieningen heeft het landelijk gebied voldoende aantrekkingskracht voor bewoners.

Wat hebben wij gehoord

In grote lijnen bestaat instemming met een terughoudende opstelling voor nieuwe bebouwing in het landelijk gebied. Vanuit diverse invalshoeken wordt wel gevraagd om nieuwe mogelijkheden toe te staan, bijvoorbeeld om te bouwen voor jongeren omdat anders het landelijk gebied haar vitaliteit verliest. Ook ontvangt de gemeente voorstellen om met nieuwe bebouwing financiële middelen te verkrijgen, die nodig zijn om het landschap van landgoederen in stand te kunnen houden.

Uitgangspunt 5: Terughoudend beleid voor bouwen en wonen – wel experimenten

- Het bestaande beleid voor bouwen en wonen in het landelijk gebied blijft terughoudend en verandert in essentie niet. Daarmee wordt de lijn uit de Woonvisie gevolgd voor wonen in het landelijk gebied.
- Voor bijzondere initiatieven wordt op experimentele basis ruimte gegeven. Wat voor experimenten mogelijk zijn wordt in de visie uitgewerkt. Altijd moet het experiment een bijdrage leveren aan de stad. Een experiment heeft geen precedentwerking. De concrete aanpak wordt uitgewerkt bij de herziening van de Gids buitenkans.

Onderbouwing van de keuze

Om te voorkomen dat het landschap wordt aangetast door bebouwing en daarmee in kwaliteit achteruitgaat, zet de gemeente het huidige terughoudende beleid voor bouwen en wonen in het landelijk gebied voort. Met dat beleid blijven ook ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw in stand.

Net als voor de landbouw, maakt de gemeente ook hier een uitzondering voor experimenten en vernieuwing. De gemeenten wil voor bijzondere initiatieven ruimte geven. De condities waaronder een experiment extra ruimte krijgt zullen in de visie worden uitgewerkt (zie een aanzet in het kader).

Toevoeging van (woon)bebouwing is alleen toegestaan als dat bijdraagt aan de gemeentelijke opgaven voor het landelijk gebied en kwaliteit toevoegt. Daar kan in uitzonderlijke situaties ook het voortbestaan van agrarische bedrijvigheid onder vallen. Voorwaarde voor het toestaan van nieuwe bebouwing is dat extra en compenserende investeringen worden gedaan. Gedacht kan worden aan het opruimen van leegstaande en landschapsontsierende agrarische gebouwen (stallen), investeringen in de restauratie van het landschap, het aantoonbaar vergroten van het draagvlak van een kleine (dorps)gemeenschap en van een landgoed of toevoeging aan het economische draagvlak van het landelijke gebied. Ook kan gedacht worden aan enkele experimenten met nieuwe woonvormen, zoals een 'knarrenhof' voor ouderen, een woonlocatie voor jongeren uit de eigen gemeenschap, een pilot voor 'tiny houses', een bijzonder nieuw landgoed etc.

Leegstand kan leiden tot ondermijning als nieuwe bedreiging in het landelijk gebied. Om het ontstaan van ondermijning voor te zijn, kan worden overwogen nieuwe economische functies in verouderde bedrijfsgebouwen toe te laten.

Het uitvoeren van experimenten in het landelijk gebied moet niet automatisch leiden tot een vervolg. Het gaat bij experimenten om maatwerk, zonder precedentwerking en altijd met een relatie met de draagkracht van het landschap. Deze aanpak wordt verder uitgewerkt in de Gids Buitenkans, die wordt aangepast na vaststelling van de visie.

2.7 Energie

Toelichting

Nederland staat voor de opgave van de energietransitie: het verminderen van het energieverbruik en het overschakelen op duurzame bronnen, zoals zonne- en windenergie. De gemeente Enschede ontwikkelt daarvoor beleid. De visie voor de energietransitie wordt gelijktijdig opgesteld met de visie voor het

landelijk gebied. De Energievisie mondt uit in een Voorkeursalternatief voor duurzame opwekking van elektriciteit in de periode tot 2030, dat is onderbouwd met het Milieueffectrapport Energievisie. Het Voorkeursalternatief bevat een keuze uit maatregelen waardoor in 2030 ruim 16% van het energieverbruik vanuit duurzame bronnen in de gemeente afkomstig is.

Deze Visie landelijk gebied gaat niet over de omvang van deze opgave. Deze Visie landelijk gebied bevat een aantal uitgangspunten over de inpassing van de energiemaatregelen in samenhang met andere ontwikkelingen en claims in het landelijk gebied.

Wat hebben wij gehoord

Nogmaals wordt hier opgemerkt dat in deze Nota van uitgangspunten landelijk gebied niet de omvang van de opgave voor de energietransitie aan de orde is. De kaders voor de energietransitie staan in de Energievisie en in de daaraan voorafgaande Nota van uitgangspunten voor de Energievisie.

Veel agrariërs zijn kritisch over de plannen voor het opwekken van duurzame energie in het landelijk gebied daar waar het gaat over zonnevelden. Het ruimtebeslag van de maatregelen gaat ten koste van de agrarische cultuurgrond en daarmee van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. De landbouw kiest -als een keuze uit twee kwaden- om die reden voor windturbines die veel minder agrarische productieruimte innemen. Bewoners van het landelijk gebied, met voor én tegenstanders van duurzame energie, vragen aandacht voor de inpassing van met name de windturbines in hun woonomgeving. Zij hebben op diverse momenten laten weten dat zij verwachten veel hinder te gaan ondervinden van windturbines in het landelijk gebied.

Vanuit diverse raadsfracties wordt gehoord dat het landschap niet moet worden belast met de komst van zonnevelden en windturbines, c.q. dat een zorgvuldige inpassing nodig is. Andere raadsfracties zien weinig andere mogelijkheden dan met windturbines en zonnevelden de door hen noodzakelijk geachte energietransitie in te vullen.

Uitgangpunt 6: Energietransitie inpassen

Bij de realisatie van zonnevelden en windturbines in het landelijk gebied geldt:

- De omvang van de maatregelen en de locatiekeuze staan in de Energievisie. Bij een eventuele tussentijdse bijstelling bewaakt de gemeente de evenwichtige verdeling van de lusten en lasten tussen landelijk en stedelijk gebied, met oog voor alle belangen in het landelijk gebied.
- Bij de realisatie vindt een afweging plaats volgens de Omgevingsverordening van de provincie (maatschappelijke meerwaarde en landschappelijke en ecologische compensatie) en een zorgvuldige landschappelijke inpassing op grond van de uitgevoerde Landschapsstudie (H+N+S).
- Bij de inpassing van grootschalige energiemaatregelen is altijd sprake van een gebiedsgerichte en integrale aanpak. In deze aanpak wordt rekening gehouden met alle opgaven in het landelijk gebied en wordt het belang van het voortbestaan van met name de volwaardige agrarische bedrijven zwaar meegewogen.
- De realisatie van energiemaatregelen moet lokale meerwaarde hebben en bijdragen aan de kwaliteit van het landelijk gebied

Onderbouwing van de keuze

De Energievisie stelt de kaders voor de energietransitie. Voor de onderbouwing van de keuzen wordt hier verwezen naar de Nota van uitgangspunten voor de Energievisie. Met het vaststellen van het Voorkeursalternatief zijn de hoofdlijnen van de gewenste ontwikkeling om het aandeel duurzame energie

te verhogen geschetst. Bij de keuze van de maatregelen en de locaties wordt de zorgvuldige balans tussen stad en land gerespecteerd. Daarbij worden de belangen van het landelijk gebied goed in beeld gebracht en meegewogen.

De Visie landelijk gebied richt zich verder op de inpassing van de energieopgave in de samenhang met de andere opgaven die in het landelijk gebied spelen. Het betreft achtereenvolgens :

- De zorgvuldige landschappelijke inpassing.
Op grond van de Omgevingsverordening van de provincie Overijssel kunnen zonnevelden in het landelijk gebied alleen worden toegestaan, wanneer:
 - De maatschappelijke meerwaarde is aangetoond én
 - Vaststaat dat het verlies van ecologische en/of landschappelijke waarden in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving

Het begrip ‘maatschappelijke meerwaarde’ heeft in de Omgevingsverordening een ruime betekenis. Zij kan worden onderbouwd door te wijzen op meervoudig ruimtegebruik, door maatregelen die de impact op de omgeving beperken en/of compenseren, door aan te sluiten op de karakteristieken van het gebied en door een bijdrage te leveren aan maatschappelijke doelen. Nagegaan wordt nog of het mogelijk is in dit verband een landschapsfonds in het leven te roepen.

In het rapport ‘Waardering buitengebied Enschede’ van H+N+S landschapsarchitecten is het landschap rondom Enschede en de daarin te onderscheiden eenheden geanalyseerd en van een waardering voorzien. Daarbij zijn de kwalificaties ‘basiskwaliteit’, ‘hoge kwaliteit’ en ‘zeer hoge kwaliteit’ gebruikt. Het rapport beveelt voor elk van deze categorieën een landschapsstrategie aan. Bij de inpassing van maatregelen wordt deze landschapsstrategie gevolgd.

- Gebiedsgerichte inpassing met oog voor de agrarische belangen
De inpassing van grootschalige energiemaatregelen vergt een integrale en gebiedsgerichte aanpak. In deze aanpak wordt rekening gehouden met alle opgaven die in dat gebied van belang zijn. Daartoe behoren vaak agrarische belangen. In Enschede is het aantal landbouwbedrijven dat volwaardig gezinsinkomen oplevert (hoofdberoepsbedrijven) vrij beperkt. Uitgaande van de inventarisatie in de landbouwstudie gaat het om 56 voltijds bedrijven. Deze agrarische bedrijven hebben mede een belangrijke functie bij het behoud van het landschap en de biodiversiteit. Bij de realisatie van de maatregelen moet rekening worden gehouden met het voortbestaan van met name deze hoofdberoepsbedrijven. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat waar nodig kavelruil wordt bevorderd om de omvang van deze bedrijven in stand te houden.
- Lokale meerwaarde
Het treffen van energiemaatregelen moet gepaard gaan met het verkrijgen van lokale meerwaarde. . Het gaat om bijkomende voorzieningen die ten goede komen aan de kwaliteit van het landelijk gebied en bijvoorbeeld worden benut voor de vergroting van de biodiversiteit, de wateropvang, de extensivering en verbreding van de landbouw, herstel en beheer van het landschap en/of versterking van de leefbaarheid. De vorm waarin de opbrengsten van de energietransitie ten goede worden gebracht aan het landelijk gebied moet nog verder worden uitgewerkt.

2.8 Andere functies

Toelichting

Bij de totstandkoming van de visie gaat het om veel meer dan de genoemde functies landbouw, wonen en energie. In het landelijk gebied spelen ook belangen, zoals voor duurzaamheid (meer dan energie), water, biodiversiteit, recreatie & toerisme, werklocaties & economie, sociaal domein, wegen & verkeer en cultureel erfgoed. In het landelijk gebied moeten al deze functies en belangen tot hun recht kunnen komen. Voor veel van deze belangen en functies bestaat gemeentebreed beleid, een aantal onderwerpen vergt een uitwerking of toespitsing op het landelijk gebied.

Wat hebben wij gehoord

Dit onderwerp is niet uitdrukkelijk aan bod geweest in de participatiebijeenkomst en de bespreking in de Stedelijke Commissie.

Uitgangspunt 7: beleid voor andere functies samenbrengen

De gemeente brengt haar beleid in het landelijk gebied samen in de Visie landelijk gebied en koppelt daarin het gemeentelijke beleid van de relevante sectoren aan het landelijk gebied.

De ontwikkeling van andere functies moet passen bij de kenmerkende eigenschappen van het landelijk gebied en daarmee de eigenheid van het landelijk gebied ondersteunen.

De ontwikkelingen moeten bijdragen aan de vitaliteit van het landelijk gebied en moeten onder meer een barrière opwerpen voor ondermijning.

De gemeente verbindt een uitvoeringsprogramma aan de Visie, met onder meer de herziening van de Gids buitenkans

Onderbouwing van de keuze

De Visie landelijk gebied brengt de hoofdlijnen en relaties van het relevante gemeentelijke beleid samen in één document. Zo ontstaat een integraal gemeentelijk kader voor het landelijk gebied. Het gaat om strategische hoofdlijnen. Om te voorkomen dat de Visie geen vervolg krijgt, wordt aan de Visie een uitvoeringsprogramma toegevoegd. De herziening van de Gids buitenkans maakt daar onderdeel van uit.

Het kleinschalige landschap van Enschede heeft zijn aantrekkelijkheid mede gekregen door een diversiteit aan kleinschalige functies. Het betreft dan vooral functies die direct samenhangen met de aanwezigheid van de stad. Denk daarbij aan een Bed & Breakfast, sport en recreatie, zorgboerderijen, evenemententerreintjes, recreatieve routes langs cultuurhistorische waardevolle plekken. Voor dit soort functies is plek in het landelijk gebied als ze de kleinschalige variatie en het karakter van het landelijk gebied versterken.